

FAJ-, FAJTA- ÉS ÖKOTÍPUS-GYŰJTEMÉNY TÁPIÓSZELEN

Bárdy Ágnes - Horváth Lajos

Summary

In Tápiószele the Institute of Agrobotany has developed a reach collection of species and ecotypes in which the number of items are more than 30 thousand. In a year on the demonstration fields 6-7 thousand plants are presented and the seed of the others are kept in genbank. It is revealing the species and ecotype collection that for example in 1967 from 6600 living plants the richest collection was the grass collection (1370 items). from the stock the Hungarian institutes were given 3471 items in 1964-1956 and more than two times were also given to other foreign courtiers.

Összefoglalás

Az Agrobotanikai Intézet gyűjteményében találhatóak termesztett fajok, fajták és természetes fajok és azok ökotípusai, valamint a hazai nemesítvények génbankja. A fajtagyűjtemény mellett gazdag ökotípus-gyűjtemény áll rendelkezésre, amelyből éveken keresztül a nemesítők – az általuk kiválasztott – alapanyagot megkapták. A gyűjtemény egy részéről nyújtunk tájékoztatást.

Az Intézet munkájáról röviden

Az Agrobotanikai Intézet Jánossy Andor kezdeményezésére hozta létre a Földművelésügyi Minisztérium 1959-ben. A munkát Jánossy szervezte, ő alakította ki a Fajtagyűjteményes, a Növénykórtani és Biokémiai, továbbá a Botanikai osztályokat, valamint ő szervezte meg az Agrobotanikai Állomásokat.

Az Intézet gyors fejlődését jelzi, hogy 1962-ben már 22490 tételle volt. Közöljük az 1967-ben fenntartott és vizsgált fajta- (tétel-) számot:

Növény megnevezése	Fenntartott, élő, vizsgált tételszám
Őszi árpa	839
Tavaszi árpa (táplánszentkeresztli telep)	1344
Zab (táplánszentkeresztli telep)	776
Cirokfélék 273, mohar 27, kölesfélék 113, együtt	413
Lucerna	370
Vöröshere (táplánszentkeresztli telep)	324
Fehérhere (táplánszentkeresztli telep)	87
Bíborhere (táplánszentkeresztli telep)	9
Szarvaskerep (táplánszentkeresztli telep)	46
Perzsa here (táplánszentkeresztli telep)	17
Vad Trifoliumok	29
Alexandriai here	8
Baltacímfélék	89
Bükkönyök, lednekek, Vigna	578
Lóbabfélék	117
Szója (táplánszentkeresztli telep)	327
Csillagfűrt	220
Fűvek	1370
Összesen	6963

Forrás: Jánossy 1968.

Az Intézet génbank munkájáról

Ugyancsak JÁNOSSY hozta létre az Agrobotanikai Intézet génbankját 1972-ben, amelyet a következő évben már fokozatosan feltöltöttek a 31000 élő fajtagyűjteményből álló értékes anyagból (JÁNOSSY 1973).

Közreadjuk a génbanki gyűjteményben lévő néhány fűféle és pillangós tételszámát (1. táblázat), az egyes fűfajok hazai ökotípusait (2. táblázat), illetve egy gyűjtőtű füökötípusainak származását (3. táblázat), valamint a gyógy- és rokonfajaik géntartalékainak gyűjteményes anyagát (4. táblázat).

**A gypalkotó és szálastakarmány növények tételszámai a tápiószelei
Agrobotanikai Intézet génbanki gyűjteményeiben**

1. táblázat

Nemzetség / Faj	Tétel	Nemzetség / Faj	Tétel
Agropyron cristatum.	78	Lotus spp.	10
Agrostis spp.	32	Medicago sativa	751
Alopecurus pratensis	40	Medicago x varia	24
Anthyllis vulneraria.	8	Medicago spp.	22
Arrhenatherum elatius	52	Onobrychis viciifolia	69
Brachypodium spp.	14	Onobrychis spp.	27
Briza spp.	13	Phalaris spp.	23
Bromus erectus	34	Phleum pratense	62
Bromus inermis	120	Poa nemoralis	21
Bromus spp.	48	Poa pratensis	82
Dactylis glomerata	252	Poa spp.	17
Elymus ssp.	44	Puccinellia spp.	27
Festuca arundinacea.	144	Trifolium pratense	541
Festuca pratensis	135	Trifolium repens	186
Festuca pseudovina	39	Trifolium spp.	56
Festuca rubra	112	Trigonella spp.	26
Festuca rupicola	43	Vicia pannonica	21
Festuca spp.	100	Vicia sativa	213
Lathyrus sativus	226	Vicia villosa	144
Lathyrus spp.	87	Vicia spp.	88
Lolium multiflorum	60	Egyéb fűfajok	91
Lolium perenne.	276	Egyéb pillangós	25
Lotus corniculatus	162	Összesen	4645

**Gyepalkotó fűfajok hazai ökotípusainak tételszámai az Agrobotanikai Intézet
génbanki gyűjteményében.**

2. táblázat

NEMZETSEG	FAJ	Tétel
Agropyron	cristatum (L.) Gaertn.	3
Agrostis	capillaris L.	2
	stolonifera L.	17
Alopecurus	pratensis L.	35
Arrhenatherum	elatus (L.) Beauv. ex J. et C. Presl	23
Beckmannia	eruciformis (L.) Host	5
Brachypodium	Spp.	9
Briza	media L.	8
Bromus	erectus Huds.	20
	inermis Leyss.	47
	spp.	13
Cynosurus	cristatus L.	1
Dactylis	glomerata L.	143
Elymus	caninus (L.) L.	3
	repens (L.) Gould	11
Festuca	arundinacea Schreb.	85
	pratensis Huds.	61
	pseudovina Hack. ex Wiesb.	36
	rubra L.	38
	rupicola Heuff.	39
	spp.	34
Holcus	spp.	11
Koeleria	spp.	15
Lolium	multiflorum Lam.	4
	perenne L.	87
Phalaris	arundinacea L.	13
Phleum	pratense L.	12
Poa	nemoralis L.	7
	pratensis L.	89
	spp.	6
Puccinellia	distans (L.) Parl.	25
Egyéb nemzetségek és fajok		53
Összesen		955

Megjegyzés: A 31 növénynemzetség 60 fajához tartozó 955 gyepfű ökotípust az Agrobotanikai Intézet több évtizedes tevékenysége során 277 hazai termőhelyről gyűjtötte be a génbanki tárolás vizsgálat és közreadás céljából.

**Az Agrobotanikai Intézet által 1996-ban gyűjtött gyepfű ökotípusok tételszámai
gyűjtési helyenként és a nemzetségenként**

3. táblázat

Bagamér: (1)	Festuca: 1
Baktakék: (7)	Bromus: 1, Dactylis: 1, Festuca: 3, Lolium: 1, Poa: 1
Bánhorváti: (12)	Alopecurus: 1, Bromus: 1, Dactylis: 1, Festuca: 5, Lolium: 1, Phleum: 1, Poa: 2
Berekböszörmény: (8)	Alopecurus: 1, Bromus: 1, Dactylis: 1, Festuca: 1, Lolium: 1, Poa: 3
Boldogkő: (5)	Agropyron: 1, Bromus: 1, Dactylis: 1, Melica: 1, Poa: 1
Boldogkőváralja: (7)	Dactylis: 1, Festuca: 3, Lolium: 1, Poa: 2
Csongrád: (5)	Aegilops: 1, Lolium: 2, Poa: 2
Csökmő: (5)	Alopecurus: 1, Beckmannia: 1, Festuca: 1, Koeleria: 1, Puccinellia: 1
Darvas: (3)	Festuca: 1, Pholiusus: 1, Puccinellia: 1
Felsőgagy: (10)	Alopecurus: 1, Arrhenatherum: 1, Briza: 1, Dactylis: 1, Festuca: 5, Poa: 1
Fóny: (9)	Arrhenatherum: 1, Briza: 1, Festuca: 3, Koeleria: 1, Phleum: 1, Poa: 2
Furta: (10)	Agrostis: 1, Alopecurus: 1, Beckmannia: 1, Festuca: 1, Koeleria: 1, Lolium: 1, Phalaris: 1, Pholiusus: 1, Poa: 1, Puccinellia: 1
Fülöp: (11)	Bromus: 1, Dactylis: 1, Festuca: 5, Lolium: 2, Phalaris: 1, Poa: 1
Kunszentmárton: (6)	Aegilops: 1, Bromus: 1, Festuca: 1, Lolium: 1, Poa: 2
Mád: (11)	Arrhenatherum: 1, Bromus: 1, Dactylis: 2, Festuca: 3, Koeleria: 1, Phleum: 1, Poa: 2
Mezőtúr: (5)	Aegilops: 1, Bromus: 1, Dactylis: 1, Lolium: 1, Poa: 1
Nagykerek: (8)	Agrostis: 1, Alopecurus: 1, Festuca: 3, Koeleria: 2, Puccinellia: 1
Nyírbogdány: (11)	Agrostis: 1, Bromus: 1, Dactylis: 2, Festuca: 3, Lolium: 1, Poa: 3
Nyírgyulaj: (4)	Agrostis: 1, Festuca: 2, Poa: 1
Penészlek: (6)	Agrostis: 1, Festuca: 1, Holcus: 1, Phalaris: 1, Poa: 2
Rakaca: (10)	Dactylis: 1, Festuca: 6, Lolium: 1, Phleum: 1, Poa: 1
Regéc: (5)	Dactylis: 1, Festuca: 2, Holcus: 1, Phalaris: 1
Szeghalom: (6)	Agrostis: 1, Alopecurus: 1, Festuca: 1, Koeleria: 1, Poa: 1, Puccinellia: 1
Tiszakécske: (12)	Agrostis: 1, Bromus: 1, Dactylis: 1, Festuca: 2, Lolium: 2, Phalaris: 1, Poa: 4
Tokaj: (6)	Dactylis: 1, Festuca: 1, Lolium: 2, Poa: 2
Vámospércs: (10)	Anthoxanthum: 1, Dactylis: 2, Festuca: 2, Holcus: 1, Poa: 4
Vezseny: (6)	Agrostis: 1, Festuca: 2, Koeleria: 1, Poa: 1, Puccinellia: 1

**Gyógynövények és rokonfajaik géntartalékainak gyűjteményes tételszámai
Agrobotanikai Intézetben**

4. táblázat

Achillea	filipendulina Lam.: 1, millefolium L.: 2, pannonica Scheel.: 1, ptarmica L.: 1, pyrenaica L.: 1
Agrimonia	eupatoria L.: 1,
Alcea	rosea (L.) Cav.: 4,
Alkanna	graeca Boiss. et Spruner: 1,
Althaea	officinalis L.: 3,
Arctium	lappa L.: 1, minus (Hill) Bert. : 1
Artemisia	absinthium L.: 2,
Asperula	tinctoria L.: 1,
Atropa	bella-donna L.: 1,
Borago	officinalis L.: 1,
Centaurea	pannonica (Heuff.) Si: 1,
Chamomilla	recutita (L.) Rauschert: 1,
Chelidonium	majus L.: 1,
Chenopodium	ambrosioides L.: 7, foliosum Asch.: 1, quinoa Willd.:5
Cnicus	benedictus L.: 11,
Conium	maculatum L.: 1,
Convolvulus	tricolor L.: 1,
Cynara	cardunculus L.: 2,
Cynoglossum	officinale L.: 6,
Datura	alba NeesÉ 1, ferox L.: 2, inermis Jacq.: 1, inoxia Mill.: 1, metel L.: 2, meteloides Dun. in DC.: 1, stramonium L.: 7,
Digitalis	grandiflora Miller: 1, lanata Ehrh.: 5, leucophaea Sibth. et Sm.: 1, purpurea L.: 1
Dracocephalum	moldavica L.:4
Galega	officinalis L.: 2,
Galium	mollugo L.: 1, verum L.: 1
Geum	urbanum L.: 1,
Glycyrrhiza	echinata L.: 2
Gypsophila	altissima L.: 1, elegans Bieb.: 3, paniculata L.: 2, perfoliata L.: 1, scorzonerifolia Ser.: 2,
Hyoscyamus	aureus L.: 1, canariensis Ker.: 1, niger L.: 18,
Hypericum	perforatum L.: 1,
Hyssopus	officinalis L.: 5,
Inula	helenium L.: 1,
Isatis	glauca Gilib.: 1, tinctoria L.: 2,
Lavandula	angustifolia Mill.: 1, latifolia Medik: 1,
Leonurus	cardiaca L.: 4, sibiricus L.: 1,
Lepidium	: sativum L.: 8,
Malva	neglecta Wallr.: 2, verticillata L.: 7,
Marrubium	peregrinum L.: 1, vulgare L.: 4,

Matricaria	maritima L.: 1,
Melissa	officinalis L.: 1,
Mentha	x piperita L.: 2, pulegium L.: 1
Nepeta	cataria L.: 2, grandiflora M.Bieb.: 1,
Nigella	arvensis L.: 1, bucharica Schipcz.: 1, ciliaris DC.: 1, orientalis L.: 1, sativa L.: 4,
Oenothera	lamarchiana Ser.: 1,
Onopordum	acanthium L.: 1,
Plantago	arenaria Waldst. et Kit.: 3, lanceolata L.: 1, maritima L.: 1 major L.: 1
Polygonatum	multiflorum (L.) All.: 1,
Rheum	compactum Willd.: 1, crispum L.: 1, maculatum: 1, moorcroftianum Royle: 1, officinale Baill.: 1, rhaponticum L.: 4, tataricum L.: 1,
Rumex	: confertus Willd.: 2, conglomeratus Murr.: 1, crispus L.: 1, patientia L.: 2,
Ruta	angustifolia Pers.: 1, chalepensis L.: 2, corsica DC.: 1, graveolens L.: 1, montana (L.) L.: 2,
Salvia	lavandulifolia Vahl: 1, officinalis L.: 2, sclarea L.: 1, virgata Jacq.: 1,
Silybum	marianum (L.) Gaertn.: 7,
Tanacetum	vulgare L.: 4,
Thymus	vulgaris L.: 1,
Verbena	officinalis L.: 1,
Veronica	spicata L.: 2,

Irodalomjegyzék

- Jánossy A. 1963: Az Országos Agrobotanikai Intézet munkája. Agrobotanikai V. 7-53.
 Jánossy A. 1973: Az Agrobotanikai Intézet génbank-munkája. Agrobotanika XV. 5-9.

Szerzők: Bárdy Ágnes témavezető
 Horváth Lajos osztályvezető
 Agrobotanikai Intézet, Tápiószele